

Sodišče: Višje sodišče v Mariboru

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSMB:2021:I.CPG.4.2021

Evidenčna številka: VSM00043053

Datum odločbe: 09.02.2021

Senat, sodnik posameznik: Alenka Kuzmič (preds.), Danica Šantl Feguš (poroč.), Janez Polanec

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - KORPORACIJSKO PRAVO - ZAVAROVANJE TERJATEV

Institut: začasna odredba - začasna odredba za zavarovanje nederarne terjatve - prodaja poslovnega deleža enemu družbeniku - kršitev predkupne pravice - izkaz verjetnosti obstoja terjatve - ugotovitev vrednosti spornega predmeta - potrebnost stroškov odgovora na ugovor

Zveza: OZ člen 512, 512/1.. ZIZ člen 165, 165/4, 182, 272.. ZGD-1 člen 481, 481/3, 481/4, 481/5, 481/6.. ZPP člen 43, 45, 108, 180, 180/2, 155.

Jedro

Iz dikcije četrtega odstavka 481. člena ZGD-1 izhaja, da imajo družbeniki v družbi z omejeno odgovornostjo predkupno upravičenje samo v razmerju do drugih oseb, ki niso družbeniki, če z družbeno pogodbo ni drugače določeno. Da z Družbeno pogodbo, ki je del materialnega prava, ni drugače določeno, izhaja iz njenega 18. člena. Ker predkupna pravica pri prenosih znotraj družbe ne velja, preostali družbeniki (med njimi tudi upnica) ne morejo uveljavljati predkupnega upravičenja, če eden od družbenikov proda delež drugemu družbeniku v družbi. To pa pomeni, da upnica v obravnavani zadevi (ko je šlo za prenose med družbeniki) ne more uspjeti s sklicevanjem na kršitev njene predkupne pravice iz 481. člena ZGD-1 (po četrtem odstavku citiranega člena imajo družbeniki prednost le pri prodaji drugim osebam) in 18. člena Družbene pogodbe. Da se dolžno obvestilo iz petega odstavka 481. člena ZGD-1 nanaša na četrti odstavek citiranega člena, pa izhaja tako iz stališč sodne prakse (odločbi VSL I Cpg 385/2001 z dne 28. 3. 2001 in VSK 124/2000 z dne 28. 9. 2000), kot tudi stališč pravnih teoretikov (B. Zabel, Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 3. knjiga, stran 105). Niso pa družbeniki družbe P. d.o.o. v Družbeno pogodbo izrecno vnesli dolžnosti obvestila o nameravani prodaji tudi za primer prodaje poslovnih deležev znotraj družbe.

Izrek

I. Pritožbi se zavrneta in potrdi sklep sodišča prve stopnje.

II. Stranke postopka zavarovanja same krijejo svoje stroške pritožbenega postopka.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je z uvodoma navedenim sklepom ugovoru dolžnika ugodilo, sklep o zavarovanju Zg 1/2020 z dne 7. 10. 2020 razveljavilo in predlog za začasno odredbo zavrnilo. V točki II izreka je odločilo o stroških postopka. Upnica jih je dolžna povrniti dolžnikoma v znesku 1.237,50 EUR, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od zapadlosti do plačila.

2. Pritožbo sta vložili obe stranki postopka zavarovanja.

3. Upnica izpodbija sklep sodišča prve stopnje v celoti, dolžnika pa ga izpodbijata v točki II izreka.

4. Upnica najprej izpodbija ugotovljeno sporno vrednost, v nadaljevanju pa dodaja, da se sodišče prve stopnje v razlogih izpodbijanega sklepa osredotoča samo na eno okoliščino in se sploh ne opredeli do navedb upnice iz odgovora na ugovor in pripravljalne vloge.

Upnica je dokazala, da je dejanski kupec poslovnih deležev družba M. d.o.o. ne soglaša z zaključkom izpodbijanega sklepa, da je zaupniško razmerje (fiduciarni nakup) dovoljeno, saj družbena pogodba družbe P. d.o.o. tega ne izključuje. Družbeniki so dogovorili predkupno pravico, takšna je bila njihova volja ob ustanovitvi družbe, tako da zaupniško razmerje (slamnati kupec) nasprotuje volji družbenikov. Trditve dolžnikov, da razpolagata s sredstvi za vrnitev kredita, so pavšalne, saj bi, če bi sredstva imela, kredit ob zapadlosti vrnila, pa tega še nista storila. Vse to potrjuje zatrjevanja upnice, da sta imela dolžnika vseskozi dejansko namen prenesti poslovne deleže na tretjo osebo. Posojilna pogodba predstavlja navidezen posel, ki je ničen, velja pa prikrita pogodba - kupoprodajna pogodba med vsemi družbeniki in družbo M. d.o.o..

Nasprotni zaključki izpodbijanega sklepa, da upnica ni dokazala obstoja svoje terjatve, so napačni in v nasprotju z dokazi. Sicer pa je upnica v potrditev svojih navedb predlagala zaslišanje notarke A. A. in B. B., brata upnice, sodišče dokazov ni izvedlo, o njihovi zavrnitvi pa se v izpodbijanem sklepu ni izreklo.

Upnica predlaga, da sodišče druge stopnje njeni pritožbi ugodi in izpodbijani sklep spremeni, tako da ugovor dolžnikov zavrne. Podrejeno se zavzema za njegovo razveljavitev in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v nov postopek. O stroških postopka naj sodišče odloči v njeno korist.

5. Dolžnika v odgovoru na pritožbo upnice zavračata vse pritožbene ugovore in predlagata potrditev izpodbijanega sklepa.

6. Dolžnika v okviru pritožbe zoper sklep o stroških postopka zatrjujeta, da je sodišče prve stopnje nepravilno uporabilo določbo 155. člena ZPP, saj so bili stroški za sestavo vloge dolžnikov z dne 3. 11. 2020 potrebni. Predlagata, da se sklep v točki II izreka ustrezno spremeni.

7. Pritožbi nista utemeljeni.

8. Sodišče druge stopnje uvodoma pojasnjuje, da se v skladu s 15. členom Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ) v postopku zavarovanja smiselno uporabljajo določbe Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP), če ni v tem (ZIZ) ali kakšnem drugem zakonu drugače določeno.

9. Sodišče druge stopnje je zadevo preizkusilo v okviru navedb obeh pritožb in po uradni dolžnosti (drugi

odstavek 350. v zvezi s prvim odstavkom 366. člena ZPP).

10. Po tako opravljenem preizkusu ugotavlja, da sodišče prve stopnje med postopkom ni storilo nobene procesne kršitve, glede na dejansko stanje zadeve pa je sprejelo materialno pravno pravilno odločitev, kar sledi iz razlogov v nadaljevanju.

K pritožbi upnice

Glede sporne vrednosti

11. Sodišče prve stopnje je v točki 9 obrazložitve pojasnilo, da upnica niti v predlogu za zavarovanje niti v odgovoru na ugovor (glede na to, da gre za zavarovanje nedenarne terjatve) ni navedla sporne vrednosti, je pa v vlogi z dne 9. 11. 2020 navedla, da so bili poslovni deleži družbenikov preneseni na dolžnika za kupnino 1,380.003,55 (sporno vrednost sta na višino 1,377.793, 40 EUR označila tudi dolžnika), zato predmetna kupnina, upošteva je 43. člen ZPP, predstavlja sporno vrednost predmeta zavarovanja.

12. Upnica v zvezi s tem v pritožbi le zatrjuje, da je "ugotovitev sodišča prve stopnje, da je sporna vrednost drugačna", nepravilna, kar je po oceni pritožbenega sodišča premalo za konkretizirano pritožbeno grajo, pavšalna pritožbena graja pa pritožbenega preizkusa ne omogoča. Zato sodišče druge stopnje povzema razloge izpodbijanega sklepa v tem delu in (zgolj zaradi jasnosti) dodaja, da bi prvostopenjsko sodišče glede na razhajanja strank ravnalo prav, če bi se o sporni vrednosti izreklo v izreku odločbe, a to v zadevi ni odločilno. Dejstvo je, da sta obe stranki zavarovanja (tudi upnica), to kažejo podatki spisa, s priglašenimi 3000 točkami v predlogu za zavarovanje, ugovoru in odgovoru na ugovor (kar je najvišja nagrada v gospodarskih sporih iz tar. št. 18 Odvetniške tarife) upoštevali sporno vrednost, ki presega znesek 528.000,00 EUR. V zvezi s tem torej med njima ni bilo razhajanj (obe sta očitno izhajali iz višine kupnine za prodane poslovne deleže). Ni pa bilo sodišče prve stopnje po prejemu predloga za zavarovanje nedenarne terjatve dolžno, ob upoštevanju 45. člena ZPP, ravnati po določbi 108. člena ZPP, ki velja za nepopolne vloge, saj v postopku zavarovanja (v katerem se upnica sklicuje na kršitev njene prednostne pravice pri nakupu poslovnega deleža iz 481. člena Zakona o gospodarskih družbah, v nadaljevanju ZGD-1), pristojnost (okrožnega) sodišča ni (bila) odvisna od vrednosti spornega predmeta (primerjaj drugi odstavek 180. člena ZPP).

Glede utemeljenosti predlaganega zavarovanja

13. Upnica se v tem postopku zavzema za zavarovanje njene nedenarne terjatve – njenega predkupnega upravičenja v razmerju do obeh dolžnikov, katerima so preostali družbeniki družbe P. d.o.o. prodali svoje poslovne deleže. Zatrjuje namreč, da sta dolžnika kupila poslovne deleže za tretjega (družbo M. d.o.o.), s tem pa sta "izigrala" družbeno pogodbo, v kateri je v skladu z zakonom (481. člen ZGD-1) dogovorjena predkupna pravica družbenikov v primeru nameravane prodaje tretji osebi.

14. Sodišče prve stopnje je začasno odredbo najprej izdalo, saj je ocenilo, da je terjatev verjetno izkazana, z izpodbijanim sklepom pa je ugovoru dolžnikov ugodilo, sklep o zavarovanju razveljavilo in predlog (ker terjatev ni verjetno izkazana) zavrnilo. V bistvenem je v točki 10 obrazložitve pojasnilo, da glede na 18. člen Pogodbe o ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo P. d.o.o. v notarskem zapisu SV 790/19 z dne 30. 8. 2019 (v nadaljevanju Družbena pogodba) predkupna pravica za družbenike ne velja, o prodaji poslovnega deleža pa je družbenike dolžan obvestiti družbenik, ki namerava delež prodati, tako da dolžnika kot kupca nista kršila ne določbe o predkupni pravici ne določbe o dolžnem obveščanju družbenikov v zvezi s prodajo

poslovnih deležev.

15. Sodišče druge stopnje soglaša predvsem s presojo, da predkupna pravica med družbeniki družbe P. d.o.o. ne velja, saj z Družbeno pogodbo ni bila dogovorjena, glede na pritožbene ugovore in pravilno materialno pravno razumevanje vsebine predlaganega zavarovanja, pa še dodaja:

16. Tudi po mnenju pritožbenega sodišča upnica (družbenica družbe P. d.o.o. s poslovnim delež v višini 1,28%) v tem postopku ni izkazala predkupnega upravičenja v razmerju do dolžnikov, tudi družbenikov te družbe (prva dolžnica s poslovnim deležem v višini 49,10% in drugi dolžnik s poslovnim deležem v višini 49,61%), ki so jima preostali družbeniki (razen upnice) prodali poslovne deleže (pred realizirano prodajo sta imela poslovne deleže v višini 4,13% oziroma 4,63%). Iz dikcije četrtega odstavka 481. člena ZGD-1 izhaja, da imajo družbeniki v družbi z omejeno odgovornostjo predkupno upravičenje samo v razmerju do drugih oseb, ki niso družbeniki, če z družbeno pogodbo ni drugače določeno. Da z Družbeno pogodbo, ki je del materialnega prava, ni drugače določeno, izhaja iz njenega 18. člena¹. Ker predkupna pravica pri prenosih znotraj družbe ne velja, preostali družbeniki (med njimi tudi upnica) ne morejo uveljavljati predkupnega upravičenja, če eden od družbenikov proda delež drugemu družbeniku v družbi. To pa pomeni, da upnica v obravnavani zadevi (ko je šlo za prenose med družbeniki) ne more uspeti s sklicevanjem na kršitev njene predkupne pravice iz 481. člena ZGD-1 (po četrtem odstavku citiranega člena imajo družbeniki prednost le pri prodaji drugim osebam) in 18. člena Družbene pogodbe. Da se dolžno obvestilo iz petega odstavka 481. člena ZGD-1² nanaša na četrti odstavek citiranega člena, pa izhaja tako iz stališč sodne prakse (odločbi VSL I Cpg 385/2001 z dne 28. 3. 2001 in VSK 124/2000 z dne 28. 9. 2000), kot tudi stališč pravnih teoretikov (B. Zabel, Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 3. knjiga, stran 105). Niso pa družbeniki družbe P. d.o.o. v Družbeno pogodbo izrecno vnesli dolžnosti obvestila o nameravani prodaji tudi za primer prodaje poslovnih deležev znotraj družbe.

17. Glede na navedeno se vse ostale pritožbene navedbe (povzete iz predloga za zavarovanje in odgovora na ugovor) tudi po oceni sodišča druge stopnje izkažejo za neutemeljene. Zgolj dejstvo, da sta dolžnika od družbe M. d.o.o. prejela posojilo v znesku, ki dosega višino kupnine za prodane poslovne deleže, za kar sta zastavila celotni poslovni delež, še ne dopušča zaključka, da sta posegla v upničino predkupno upravičenje. Zastava poslovnega deleža zakonsko ni prepovedana, da ne bi bila dovoljena, pa tudi iz družbene pogodbe ne izhaja. Dolžnika imata tudi prav, da morebitna nemožnost vrnitve posojila sama po sebi nima za posledico, da bi sporni poslovni deleži postali last posojilodajalca. Predkupni upravičenec je varovan tudi v primeru izvršbe na poslovni delež družbenika (182. v zvezi s četrtem odstavkom 165. člena ZIZ). Nenazadnje pa iz dikcije tretjega odstavka 481. člena ZGD -1 jasno izhaja, da je za prenos poslovnega deleža potrebna pogodba, izdelana v obliki notarskega zapisa. Do kršitve predkupne pravice iz četrtega odstavka citiranega člena bi tako lahko prišlo če oziroma šele, če bi dolžnika sklenila ustrezno pogodbo in na tej podlagi prenesla poslovne deleže na družbo M. d.o.o (primerjaj prvi odstavek 512. člena Obligacijskega zakonika), pri čemer o nameravani prenosu v skladu s petim odstavkom 481. člena ZGD-1 ne bi obvestila upnice.

18. Glede na navedeno sodišče druge stopnje kot pravilne povzema tudi razloge izpodbijanega sklepa iz točke 11 obrazložitve.

19. Ob koncu sodišče druge stopnje le pripominja, da se upnica v predlogu izrecno ni sklicevala na okoliščino, da je tudi ona, poleg obeh dolžnikov, želela kupiti poslovne deleže ostalih družbenikov, da se je odzvala na ponudbe le - teh, a so slednji favorizirali sedanja dolžnika in njima prodali svoje deleže. V tem primeru bi šlo za situacijo iz šestega odstavka 481. člena ZGD-1³, ki dejansko daje upravičenje vsem družbenikom, ki so pripravljene kupiti ponujene deleže, da postanejo vsi skupaj imetniki teh deležev.

20. Glede na navedeno se izkaže za pravilen materialno pravni zaključek izpodbijanega sklepa v točki 12 obrazložitve, da terjatev upnice z naslova predkupnega upravičenja ni verjetno izkazana, kar je sicer prvi pogoj za izdajo začasne odredbe iz 272. člena ZIZ. Glede na zavzeto stališče (tudi) po oceni sodišča druge stopnje predlagana zaslišanja prič in dolžnikov niso bila potrebna, upničina pravica do kontradiktornega postopka iz 22. člena Ustave RS pa ni bila kršena.

K pritožbi dolžnikov

21. Po oceni sodišča druge stopnje je pravilna tudi odločitev o stroških postopka (točka II izreka), pritožbeni ugovori dolžnikov v tej smeri pa neutemeljeni.

22. Sodišče o utemeljenosti predlaganega zavarovanja odloča na podlagi navedb v predlogu, v nadaljevanju (če začasno odredbo izda) pa na podlagi navedb v ugovoru in odgovoru na ugovor. Sodišču prve stopnje je (bilo) to znano, pri sprejemu odločitve je to tudi upoštevalo in svoje odločitve na dejstva in dokaze iz nadaljnjih vlog strank ni oprlo.

23. Glede na navedeno dolžnikoma ne pripadajo stroški za sestavo vloge z dne 3. 11. 2020, saj v postopku zavarovanja niso bili potrebni.

24. Na podlagi obrazloženega je sodišče druge stopnje pritožbi zavrnilo in izpodbijani sklep potrdilo (2. točka 365. člena ZPP).

25. Odločitev o stroških pritožbenega postopka temelji na prvem odstavku 165. člena ZPP. Ker stranki postopka zavarovanja s pritožbo nista uspeli, nista upravičeni do povrnitve stroškov pritožbenega postopka. To velja tudi za stroške dolžnikov iz odgovora na pritožbo, saj dolžnika v vlogi nista navedla ničesar novega, kar bi v bistveni meri vplivalo na odločitev pritožbenega sodišča. Stroški za sestavo odgovora na pritožbo tako niso bili potrebni (155. člen ZPP).

¹ Družbeniki imajo v primeru prenosa poslovnega deleža prednostno pravico do nakupa poslovnega deleža pod pogoji, ki so enaki pogojem, dogovorjenim v pogodbi o prenosu poslovnega deleža, pri čemer velja ta predkupna pravica v primeru, če je pridobitelj tretja oseba, ki ni družbenik. Predkupna pravica pri prenosih znotraj družbe ne velja.

² Dolžnik, ki namerava prodati svoj poslovni delež, mora druge družbenike pisno obvestiti o nameravani prodaji in pogojih prodaje ter jih pozvati, da jim morebitni kupec sporoči svojo pripravljenost za nakup v enem mesecu od prejema obvestila.

³ Če je več družbenikov pripravljenih kupiti poslovni delež, postanejo imetniki prodanega deleža vsi kupci skupaj.

Datum zadnje spremembe: 12.03.2021